

גורמים להיווצרות שטחי ביטחוניים בישראל

בחינה לאורך זמן מלמדת כי מאז הקמת המדינה השינויים בצרכים הטריטוריאליים הביטחוניים בישראל נבעו ממערכת רחבה של שיקולים ואילוצים הכוללת התייחסות למגוון משתנים.

תהליכים פנימיים שהתרחשו בצה"ל:

- משתנים מבצעיים – חלקם ברמת המיקרו, חלק מהשינויים היו פועל יוצא של חשיבה אסטרטגית ומהחלטות המטה הכללי הקשורות למיקום העוצבות כנובע משינוי בתפיסת הביטחון או משינויים בתורת הלחימה ובתפיסת ההפעלה של צה"ל כלומר מחשיבה טאקטית של מפקדים ברמת השטח;
- משתנים טכנולוגיים – פיתוח והטמעת אמצעי לחימה והפעלת תשתיות אלקטרוניות למיניהן;
- משתנים ארגוניים - גידול סדר הכוחות והקצאתם בהתאם למסגרות הפיקודיות המרחביות והיעודיות וכן מאופן הניהול הלוגיסטי של צה"ל;
- משתנים תקציביים לבינוי ופיתוח תשתית פיסית צבאית.
- זמינות מקרקעין חלק גדול מהשינויים תשתית הצבא הבריטית שנבנתה לצרכיו בפלסטינה א"י ובמזרח הקרוב בזמן מלה"ע השניה, והמלווה את פריסת צה"ל מאז שנת 1948 (אורן, 2003).

תהליכים חיצוניים לצה"ל שגרמו לשינוי בגודל, צורה ובפני המרחב בו צה"ל פעל.

- תוצאות המלחמות השונות בהן מדינת ישראל הייתה נתונה מאז הקמתה ועד הלחימה נגד הטרור הפלשתינאי בימינו.
- הסדרים מדיניים שבעטיים היה צורך בדילול, חיץ או הפרדת כוחות.
- התפתחות המגזר האזרחי שהתעצמו בשנים האחרונות משום חשיבות המרחב העירוני לפיתוח אזרחי מואץ עקב גידול אוכלוסייה מרשים שחל בישראל בעשור האחרון ושביטוי מתאפיין בהידלדלות עתודות הקרקע.
- שימור השטחים הפתוחים המידלדלים בשל הבניה המואצת והתרחבות תהליכי הפרבור בישראל וזאת במסגרת תכנון בר-קיימא. תהליך חיצוני שהבשיל בשנים האחרונות ומעצים את הקונפליקט בין הצרכים הביטחוניים לאלה האזרחיים ואשר נמצא על סדר היום התכנוני הלאומי